Kondor Béla-díj, Miskolc, 2018

Nem ízlés dolga

„Otthont csak a kultúra tud építeni, ahol a kultúra megveti a lábát, ott megmarad a remény és a bizalom" – fogalmazott beszédében Miskolc egyik alpolgármestere; az eseményen adták át a helyi Múzsa-díjat. A szép gondolatok jegyében érdeklődve vártuk, kié lesz majd az idei, 2018-as Kondor Béla-díj, melynek átadására – sok más szakmai díjjal egyetemben – ünnepélyes keretek közt a város napján, május 11-én kerítenek sort. A Kondor Béla-díj Miskolcon olyan elismerés, amely eddigi története alapján rangot jelent és értéket jelöl a helyi kulturális-művészeti életben.

Ezért is döbbentünk meg jó néhányan, amikor hallottuk a hírt: megtörtént az átadás, és az idei Kondor-díjat egy bizonyos Bíró Konrád kapta. Kiderült ugyanis, hogy a díjazott egy olyan amatőr festő, aki dilettáns giccsképeket készít, és ezeket nagy számban és eredményesen értékesíti kiállításain. Hihetetlen, borzasztó, tragikus – efféle jelzők hangzottak el, amikor a helyi művészeti közélet erre reagált. Nem az a baj, hogy valaki ilyen képeket fest és forgalmaz, hanem az, hogy egy nagyváros kulturális vezetése ilyen módon járatja le magát a szélesebb és a helyi közönség előtt, nevetség tárgyává téve saját, addig magas presztízsű elismerését. Köztudott, mennyire bizonytalan még a „művelt közönség" is a kortárs képzőművészet világában, ezért a hivatalos helyeknek efféle gesztusokkal inkább jelezniük kéne a helyes irányt a mai művészet – kétségkívül bonyolult – útvesztőjében.

Sok sebből vérzik a büdös hal feje – mondhatnánk, ha hűek akarnánk maradni a bevezető idézet képzavarához. Mert ha körbenézünk az országban, azt látjuk, hogy számos, korábban kimagasló művészeti eseményeket létrehozó és kiváló intézményeket működtető városban szintén összeomlott az évtizedekig eleven kortárs művészeti élet, legalábbis annak intézményi háttere. Hogy ne csak Miskolcon verjem el a port, elég Pécs vagy Székesfehérvár példájára utalni. Értjük, hogy „most mi jövünk!" felkiáltással néhányan elégtételt vennének eddigi vélt vagy valós mellőzöttségükért, és hadállásokat szereznének a kulturális élet különböző színterein, Budapesten és vidéken egyaránt. Sajnos, mint a példák is mutatják, nem kevés sikerrel, mert céljaik elérésére szinte mindig találnak állami vagy helyi forrásokat.

Persze az úgynevezett közízlés sosem volt „avantgárd" irányultságú, mindig is a könnyebben befogadható, kevesebb szellemi energiát hordozó művek felé fordult szívesebben. Ilyen tekintetben korunk nem különleges, legfeljebb annyiban, hogy a közhatalmi centrumok mostanában leggyakrabban a közízlés pártjára állnak, és meg sem próbálják azt a magasabb művészi minőség felé terelni, holott erre számos lehetőségük, eszközük lenne – Miskolcon például a Kondor Béla-díj. Ennek egyik oka az lehet, hogy általános vélekedés szerint a művészet megítélése ízlés dolga (holott tudjuk, hogy nem az), de a döntési pozícióban lévő hivatalnokok mégis így gondolják, és eszerint is cselekszenek. Valószínűleg most Miskolcon fel sem merült, hogy a Kondor Béláról elnevezett díj méltatlan kezekbe kerül. Városházi források szerint a szakmai díjak odaítélésére tett javaslat egy (?) kuratórium vagy bizottság dolga, melynek vannak állandó és vannak ideiglenesen felkért tagjai, a névsor(ok) nem ismert(ek). Nem tudni, kit, mire és kik kérnek fel, talán a régi népi ülnökök módjára képviselnek ott valakik valakiket. Javasolni fogjuk, hogy szakemberek döntsenek a szakmai díjak odaítéléséről, esetleg régebbi díjazottakból felálló eseti vagy ad hoc testületek – ezt már döntse el a város.

Mindez azonban csak tünet, annak a tünete, hogy egy nagyváros kulturális irányítása mennyire esetleges, mennyire egy-egy pozícióba került hivatalnok ízlésétől függ. Oltai Kata írta pár hete egy FB-bejegyzésében, hogy elege van már abból – mert mondogatják mostanában –, hogy bezzeg Aczélnak mint pártállami vezetőnek legalább volt ízlése. Pedig ezt én is szoktam mondogatni – nem mintha visszasírnám az aczéli időket –, de nézzük már meg: városaink önkormányzataiból eltűntek a kulturális osztályok, az osztályvezetők, kulturális előadók, meg hasonlók... boldog szocialista évek! A kultúrával,

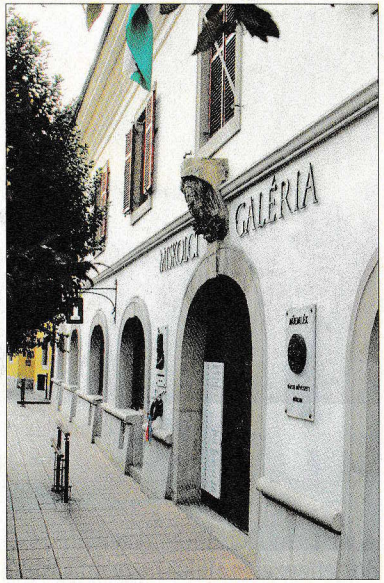

ne adj' isten művészekkel, művészetekkel foglalkozni szakma volt és hivatás, ma pedig valami hátrábbnál is hátrább sorolt, kényszerűségből kezelt terület.

Az, hogy nincs össznépi konszenzus a művészetek megítélésben, természetes. De hogy egy város, jelesül Miskolc, egy díjjal zászlajára tűzze az ízléstelenséget, vagy hogy reprezentatív művészeti intézménye, a Miskolci Galéria hosszú évek óta alibimunkát végezzen, ráadásul remek, sok évtizedes múlttal a háta mögött, annak nem szabadna természetessé válnia. Korábban leírtam már, hogy jellemző a kisebb vidéki centrumokra, főleg kulturális területeken az akolmeleg boldog világa, amikor egymáshoz közel álló emberek szerveznek maguknak és egymásnak rendezvényeket, ahol mindenki elégedett és tapsol, a horizont pedig valahol a város határát jelző tábla körül látható.

Számtalanszor hivatkoztunk már arra, hogy Miskolc nagyon nehezen fogja kiheverni azt a traumát, hogy az elmúlt 28 év alatt 50 000, azaz ötvenezer ember – többségében fiatal – hagyta el a várost. Ez éppen arra kellene sarkallnia kultúrával, művészetekkel hivatásszerűen foglalkozó városi vezetőket, hogy a meglévő erőforrások minél jobb kihasználásával tegyenek meg minden tőlük telhetőt. Vannak remek példák: az Operafesztivál, a Jameson Cinefest Filmfesztivál, a nemrég megújult Avasi Borangolás mind szellemi tartalommal bíró események, és tömegeket képesek megmozgatni. Azt mutatják, hogy hátrányos helyzetben is lehet kitűnő eredményeket elérni. A művészeti élet sajnálatos állapotához az is hozzájárult, hogy a fent említett, jobb napokat megélt és egykor országos jelentőségű kiállításoknak helyt adó Miskolci Galéria, a város művészeti központja beszürkült, provincializmusba süllyedt, és nem képes orientálni a város közönségét és vezetőit. Csak remélni lehet, hogy a Herman Ottó Múzeum honlapján a napokban megjelent felhívás, melyben meghirdetik a galéria vezetői állását, pályázatra ösztönöz majd néhány fiatal, tetterős szakembert, akik esélyt jelenthetnek a pozitív fordulatra Miskolc művészeti életében.

KISHONTHY ZSOLT